

TUNTOSARVI

Nro 23 1985

TUNTOSARVI

Kuulonäkövammaisten lehti

Ilmestyy 48 kertaa vuodessa, perjantaisin

Nro 22

11. vuosikerta

JULKAISIJA Näkövammaisten Keskusliitto ry.

PÄÄTOIMITTAJA Orvokki Holopainen

TOIMITTAJA Timo Pietilä

TOIMITUKSEN OSOITE

Näkövammaisten Keskusliitto

Mäkelänkatu 50, 00510 Helsinki

puh. (90)77041/227

SISÄLLYS

Euroopan Turvallisuus- ja Yhteistyökokous ETYK ...	1
Ajankohtaista	2
Kuurosokeuden perinnöllisyys	7
Johtokunnan kokouskuulumiset	11
Henkilökohtaista	11
Ilmoitukset	13
Lukijan palsta	14

TUNTOSARVI

9.8.1985

Euroopan Turvallisuus- ja Yhteistyö Kokous ETYK on iso asia Suomelle

35 ulkoministeriä valtuuskuntineen, 1.200 lehtimiestä, joista puolet ulkomailta radiosta, televisiosta ja lehdistä. Elokuun ensimmäisinä päivinä Suomi ja sen pääkaupunki oli todella esillä maailman uutislähetyksissä ja lehtien sivuilla. Kun vielä kaikeksi onneksi Helsingin kokouksesta oli paljon myönteistä uutisoitavaa, on Suomen syytä olla tyytyväinen. Suomelle ja meillä suomalaisille on tärkeää, että muissa maissa tiedetään mikä Suomi on ja mihin se pyrkii. Rauhan vahvistaminen tällaisen suuren kokouksen avulla, jollainen ETYK on, ei ole hassumpi päämäärä muidenkaan maiden asukkaiden ja päättäjien tietää.

Tätä taustaa vasten on Suomen taloudellinen uhraus kokouksen onnistumisen eteen pieni. Laskua toki syntyi, sillä turvallisuuden ja vieraiden viihtymisen eteen oli tehtävä paljon työtä tänä terroristien aikakautena. Helsinki suorastaan kuhisi poliiseja kokouspäivänä ja itse kokouspaikka Finlandia-talo oli täydellisesti piiritetty ja eristetty. Kukaan ei voinut mennä taloon joutumatta perusteelliseen turvatarkastukseen. Poliisit olivatkin vääntäneet ETYKin tarkoittamaan En Tule Yöksi Kotiin.

Ansio ETYKin syntymisestä kymmenen vuotta siten oli paljolti presidentti Kekkonen. Hän sai kokemuksellaan ja arvovallallaan aikaan kokouksen, jonka arvo on kestänyt kymmenen vuotta, ja jonka arvo jatkokokouksineen tulee kestäämään toivottavasti vielä pitkään. ETYK on eräs Kekkonen suurista saavutuksista.

AJANKOHTAISTA

ETYK-juhlakokous sujui hyvin

Kaikkiaan 35 maan ulkoministerit olivat kokoontuneet Suomeen heinäkuun viimeisenä päivänä. Finlandia-talossa Helsingissä vietettiin tuolloin ETYKin (Euroopan Turvallisuus- ja Yhteistyökokous) 10-vuotisjuhlia. 10 vuotta sitten Finlandia-talossa allekirjoitettiin laaja päätösasiakirja, jossa ETYK-valtiot lupasivat parantaa Euroopan turvallisuutta, kehittää taloudellista ja käytännön yhteistyötään sekä parantaa ihmisten oikeuksia ja mahdollisuuksia yhteydenpitoon. Tämän nyt pidetyn juhlaistunnon tarkoituksena oli katsoa kuinka hyvin päätösasiakirjan tavoitteet ovat toteutuneet.

Vuoden 1975 jälkeen kansainvälinen ilmapiiri viileni tuntuvasti. Yhdysvallat ja Neuvostoliitto ovat kuluneiden vuosien aikana syytelleet toisiaan jatkuvasti. Ilmapiiri näiden valtioiden välillä on ollut jännittynyt.

Sen vuoksi oli etukäteen hyvin epäselvää millaisessa hengessä Helsingin juhlaistunto pidettäisiin. Vaarana oli, että Helsingistä olisi muodostunut uusi syytösten ja vastasyytösten näyttämö. Onneksi näin ei kuitenkaan käynyt vaan kaikki valtiot olivat yksimielisiä siitä, että ETYK-prosessi on arvokas ja että sitä kannattaa jatkaa.

Etukäteen kiinnostavimmaksi oli jo ristitty Neuvostoliiton uuden ulkoministerin Eduard Shevardnadzen ja Yhdysvaltain ulkoministerin George Shulzin tapaaminen. Ulkoministerit keskustelivat runsaat kolme tuntia keskenään ja luonnehtivat tapaamista hyödylliseksi. He valmistelivat maiden johtajien syksyksi kaavailtua huipputapaamista.

Kaiken kaikkiaan arviot ETYK-kokouksesta Helsingissä olivat myönteisiä. Monet ulkoministerit olivat nyt näkevinään suurvaltojen suhteissa pitkästä ajasta mahdollisuuden myönteisempään kehitykseen kuin mitä se viime vuosina on ollut.

Bensiinin hinta halpeni

Polttoaineiden hinnat laskivat heinäkuun viimeisenä päivänä noin 5 %. Korkeaoktaanisen bensiinin hinta laski 20 penniä litralta ja matalaoktaanisen 19. Diesölöljy halpeni 15 penniä, kevyt polttoöljy (jota käytetään mm. talojen lämmityksessä) 9 penniä litralta ja raskas polttoöljy 7 penniä kilolta. Alennuksen jälkeen maksaa esimerkiksi litra 99-oktaanista polttoainetta 3,67 mk litra.

Hinnanalennus johtuu dollarin halpenemisestä. Suomeen tuotava öljy maksetaan dollareina. Jos dollarin arvo heikkenee edelleen, saatetaan polttoaineiden hintoja laskea vielä toistamiseen syksyn kuluessa.

Helsingin Sanomat 31.7.

Työvoimaministeri Leppänen pin- teessä

Työvoimaministeriö ylitti viime vuonna kuudella miljoonalla markalla työttömien työllistämiskokeiluihin varatun 20 miljoonan markan määrärahan. Valtiontalouden tarkastusvirasto on pyytänyt työvoimaministeri Leppäseltä (Suomen Maaseudun Puolue) selvitystä miksi rahaa on käytetty yli budjetissa varatun summan. Ministeri Leppänen on työvoimahallinnon ylin virkamies.

Leppänen sanoo, että määrärahaylitys tapahtui vahingossa ja että vika on erään hänen alaisensa virkamiehen. Alainen kuitenkin kieltää tehneensä virhettä.

Jos valtiontalouden tarkastusvirasto ei hyväksy Leppäsen selitystä, voi se siirtää asian oikeuskanslerin käsiteltäväksi. Oikeuskansleri päättää sitten, tuleeko valtion nostaa valtakunnanoikeudessa syyte ministeri Leppästä vastaan vai ei.

Helsingin Sanomat 31.7.

Lottopoton saanti vaikeutuu

Lotto uudistuu ensi vuoden alussa. Ruudukon hinta ei nouse. Jättipotit kasvavat, mutta niiden saanti vaikeutuu. Veikkaus Oy arvioi tulojensa kasvavan miljooni-
markkoja.

Uusimista Veikkaus perustelee kiinnostuksella suurvoitoista: normaalikierroksella lottoa noin 1, miljoonaa ihmistä, jättipottia havittelee pari miljoonaa.

Nykylotossa on 37 numeroa. Uudessa pelissä numeroita on 39, seitsemän oikein tuo yhä päävoiton. Keskimääräinen voittopotti kasvaa 2-3 miljoonasta 3-4 miljoonaan markkaan. Neljän varsinaisen ja yhden lisänumeron voittoluokasta luovutaan; uudistuksen jälkeen voittoluokat ovat neljä, viisi, kuusi, kuusi ja lisänumero sekä seitsemän oikein.

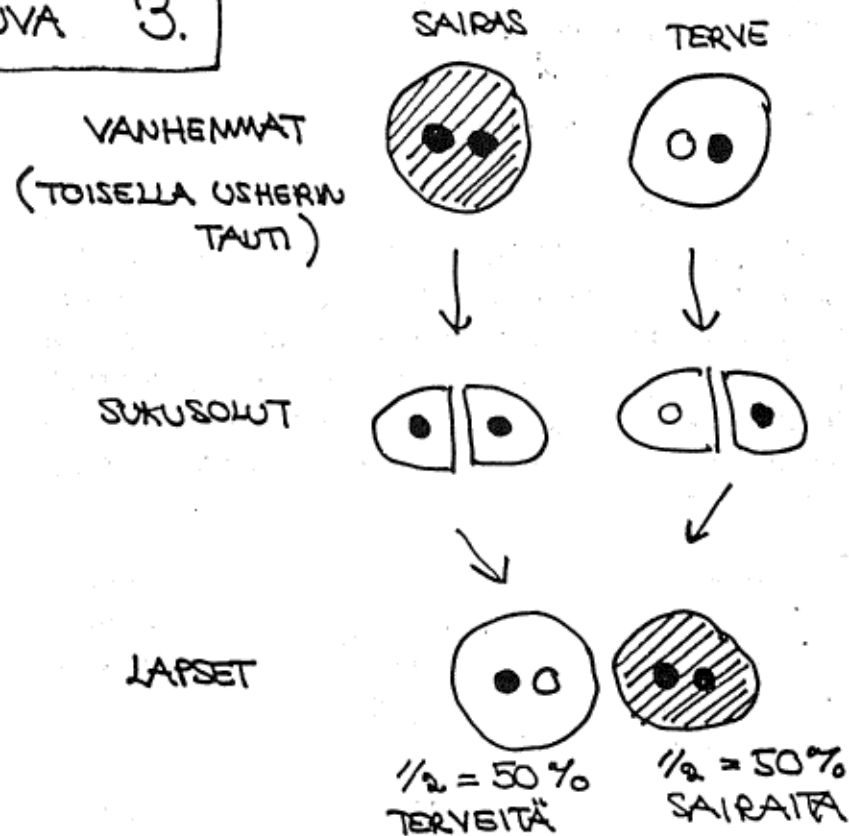
Helsingin Sanomat 27.7.

Etelä-Afrikan ystävät harvenevat

YK:n turvallisuusneuvosto kehottaa kaikkia jäsenmaita aloittamaan vapaaehtoiset pakotteet Etelä-Afrikkaa vastaan rotuerottelujärjestelmän kumoamiseksi. Etelä-Afrikassa on vallalla ns. apartheid-politiikka, joka käytännössä takaa sen, että valkoihoisilla ihmisillä ovat asiat paljon paremmin kuin mustilla.

Turvallisuusneuvostossa yritettiin saada pakotteista jäsenmaita sitovia, mutta Yhdysvallat ja Englanti estivät tämän. Niiden mukaan pakotteet vain vaikeuttaisivat entisestään mustan enemmistön elämää.

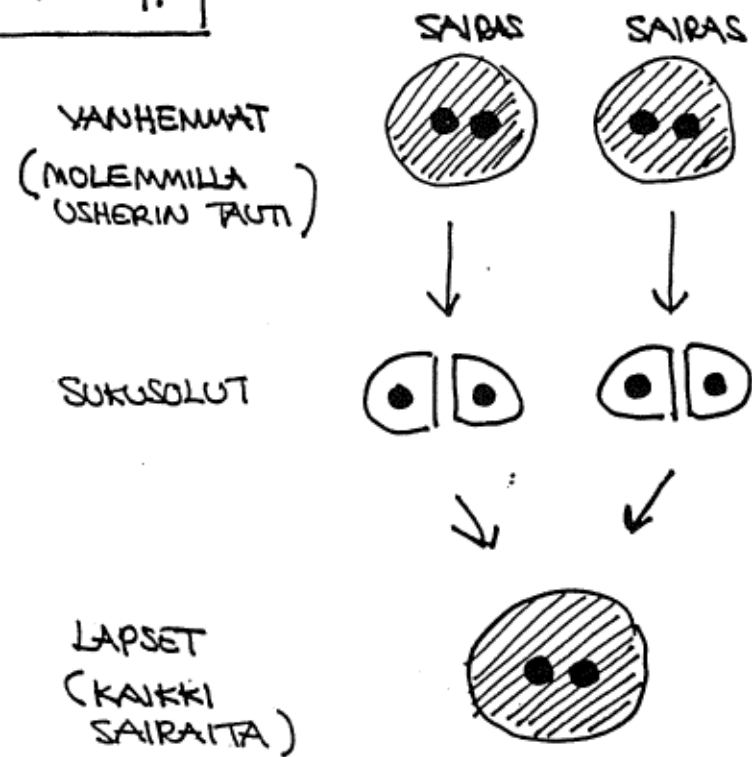
KUVA 3.

teessa lapsi voi sairastua vain, mikäli toisellakin vanhemmalla on sattumalta Usherin taudin perintötekijä yksinkertaisena ja siis oireettomana (kuva 3).

Jos Usherin tautia sairastava henkilö perustaa perheen toisen Usherin tautia sairastavan henkilön kanssa, saavat lapset molemmilta vanhemmiltaan aina sairauden perintötekijän ja kaikki lapset sairastuvat (kuva 4).

KUVA 4.

Koska tilanne erilaisissa perheissä on erilainen, kannattaa Usherin tautia sairastavan henkilön aina hakeutua perinnöllisyysneuvontaan silloin, kun lasten hankkimista suunnitellaan. Suomessa on kolme paikkaa, joissa annetaan perinnöllisyysneuvontaa:
Väestöliiton perinnöllisyysosasto,
Kalevankatu 16,
00100 Helsinki
puh. 90/640235

Suosituksen mukaan valtioiden tulisi lopettaa mm. rahan sijoittaminen Etelä-Afrikkaan, lopettaa kultakolikoiden tuonti sekä rajoittaa kulttuuri- ja urheilusuheteita. Turvallisuusneuvosto vaatii myös kaikkien hallituksen vangitsemien poliittisten vankien vapauttamista.

Helsingin Sanomat 28.7.

Vallankaappaus Ugandassa

Sotilaat ovat kaapanneet vallan Afrikassa sijaitsevassa Ugandassa. Ugandan vallasta syösty presidentti Milton Obote pakeni Ugandan naapurivaltioon Keniaan. Kaappaus tapahtui varhain lauantaiaamuna 27.7., kun noin 30 kuorma-autollista sotilaita ajoi pääkaupunkiin Kampalaan. Silminnäkijöiden mukaan kuultiin joitakin pommiräjähdyksiä ja ammuskelua, mutta kuolonuhreilta ilmeisesti vältyttiin.

Milton Obote valittiin Ugandan presidentiksi 1980 pidetyissä vaaleissa, mutta hänen valtansa perusta lepäsi armeijassa. Uganda on hyvin hajanainen valtio. Sen eri heimoilla on riitoja keskenään ja maassa toimii kaksi sissiliikettä. Lisäksi ennen Obotea maata hallinnut diktaattori Idi Amin jätti talouden ja olot retuperälle.

Ugandassa on 14 miljoonaa asukasta. Sen pinta-ala on noin kaksikolmasosaa Suomen pinta-alasta. Tärkeimmät tulolähteet ovat kahvi, tee ja tupakka.

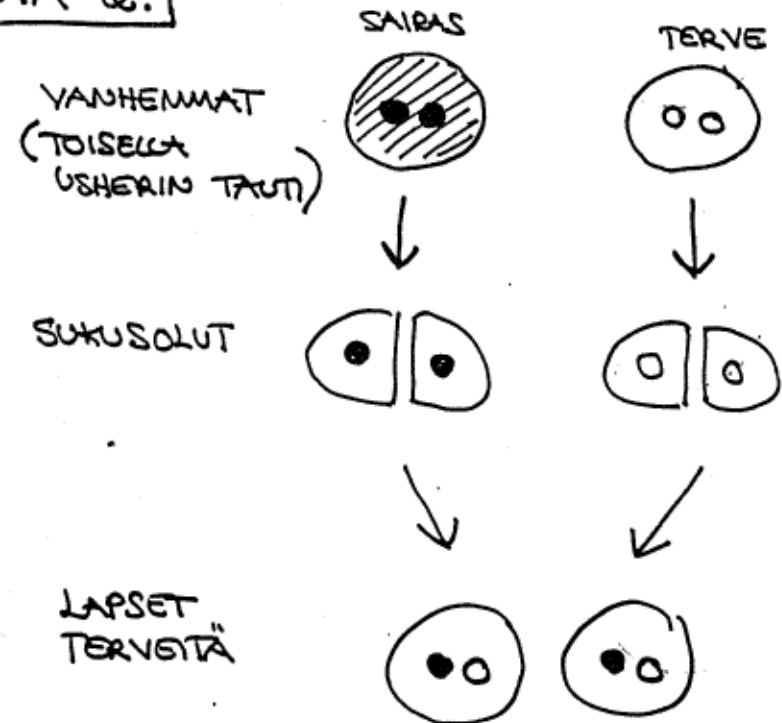
Helsingin Sanomat 28.7.

Kuurosokeuden perinnöllisyys

Helena Kääriäinen
perinnöllisyyslääkäri
Väestöliitto, Hki

Kun Usherin tautia sairastava nuori aikuinen on perustamassa perhettä, riippuu lasten sairastuminen puolison perintötekijöistä. Jos puoliso on terve (kuva 2), saavat lapset vain yhden sairautta aiheuttavan perintötekijän ja ovat siis normaalikuuloisia ja normaalisti näkeviä. Jos puolisollla on muunlainen kuulo- tai näkövamma, ovat lapset myöskin terveitä. Tässä tilan-

KUVA 2.

Kuopion yliopistollinen keskussairaala,
Lastentautien poliklinikan perinnöllisyysneuvonta,
70210 Kuopio

puh. 971/173311

Oulun yliopistollinen keskussairaala,
Kliinisen genetiikan osasto,
90220 Oulu,

puh. 981/332033

Näihin paikkoihin voi ottaa yhteyttä puhelimitse ja kirjeitse tai lääkärin läheteellä. Etukäteen kysellään tietoja suvun muista kuulo- ja näkövammaisista. Vaikka sukutietoja olisi hankala kysellä, voi neuvontaa silti tulla. Neuvonta on joko maksutonta (Helsingissä ja Kuopiossa) tai siitä peritään pieni poliklinikkamaksu.

Kuka sitten päättää hankitaanko lapsia vai ei? Perinnöllisyysneuvonnassa pohditaan tilannetta ja selvitetään lasten riskiä sairastaa Usherin tautia. Perinnöllisyyslääkäri ei kuitenkaan voi koskaan päättää lasten hankkimisesta. Perhettään suunnitteleva nuoripari päättää itse haluavatko he lapsia.

Kuurosokeus on monella tavalla elämää rajoittava ja hankaloittava sairaus. Kuitenkin – kuten tiedätte – kuurosokea voi elää onnellisen ja monipuolisen elämän. Jos perheeseen syntyisi kuurosokeutta sairastava lapsi, pitäisi hänelle rakastamalla ja kuntouttamalla antaa mahdollisuus onnelliseen elämään.

Johtokunnan kokouskuulumiset

Kesäkuun 19. päivä kokoontui johtokunta taas käsittelemään yhdistyksen asioita. Seuraavassa poimintoja kokouksen pöytäkirjasta.

Helena Pummille Jyväskylän lasten keskukselta myönnettiin palkatonta virkavapautta 10.8.85-31.7.86 väliseksi ajaksi.

Uudeksi jäseneksi on hyväksytty Urho Ahonen.

Kuurosokeiden edustajat eri tilaisuuksiin ja seminaareihin nimettiin myös. Kirkko ja vammaiset -symposiumiin Tampereelle menevät Marja-Leena Avila ja Terhi Pikkujämsä, Sosiaalihalintoseminaariin Hämeenlinnaan Kaija Salekari. Pohjoismaiseen lastensuojeluseminaariin ei lähetetä ketään ja toiminnanjohtaja Salekarin tehtäväksi jää päättää kuka lähtee Tanskaan Pohjoismaiseen konferenssiin.

Henkilökohtaista

KIITOS!

Kauneimmat kiitokseni Kaijalle, Terhille, Dagille ja Tuijalle sekä Päiväkummun perheleiriläisille muistessanne meitä hääpäivänämme.

Martti ja Marja-Liisa Avila

Parhaimmat kiitokseni kaikille niille, jotka muistitte minua täyttäessäni 30.6.85 50 vuotta. Oli mieltä ja sydäntä lämmittävää viettää myös perheleirillä Karjalohjalla merkkipäivää. Kaikesta jää mieleeni arvokas muisto siitä lämpimästä lähimmäisen rakkaudesta. Kaikkea hyvää toivottaen
Ossi Rajala

Lämmin kiitos Sari ja Jarmo Kotipellolle hyvästä Ahvenanmaan matkan »luotsauksesta». Tukihenkilöinä olitte erinomaisesti avuksi.
Huvi- ja virkistystoimikunta

Avioliittoon vihitty

1.6.85 Jyväskylässä Saara Tikkanen ja Kalle Laari
6.7.85 Toholammilla Ulla Tikkanen ja Mauno Kungas
6.7.85 Helsingissä Martti Avila ja Marja-Liisa Nieminen

Kihloissa

Ritva Hänninen, Rautalampi
Pertti Säkjärvi, Kotka

Oikein paljon onnentoivotuksia meiltä kaikilta.

Ilmoitukset

Kuurosokeiden liikuntakurssi Kuortaneen Urheiluopistolla 2.-7.9. (ohjelmassa ei ole liikkumistaitoa). Kursseille toivotaan sellaisia kuurosokeita, joille tuottaa vaikeuksia hoitaa omaa kuntoa vamman vaikeuden vuoksi. Ilmoittautumiset 16.8. mennessä omalle aluesihteerille tai keskustuomistoon puh. 90/7704352.

RUSKA/VAELLUSLEIRI

järjestetään Kiilopään Eräkeskuksessa 2.-6.9.1985. Kiilopään Eräkeskus sijaitsee Saariselällä, Inarin kunnassa, Kiilopään tunturin kupeessa. Sinne on matkaa Rovaniemeltä 259 km ja Ivalosta 40 km.

Leirin ohjelmassa on tutustumista ympärillä olevaan tunturialueeseen. Osallistuminen vaatii hyvää kuntoa, sillä patikkamatkat voivat olla aika pitkiä. Suomen Latu järjestää leirille oppaan. Muut oppaat tulevat Suomen Kuurosokeat ry:stä.

Osallistumismaksu on 200 mk. Matkoista korvataan yli 50 mk menevä osa yleisiä kulkuneuvoja käyttäen. Ilmoittautumiset 16.8.1985 mennessä Suomen Kuurosokeat ry:n toimistoon puhelimitse 90/7704351/Terhi Pikkujämsä tai oman alueesi aluesihteerille.

Tule mukaan!

Lukijan palsta

MUISTOJA TORNIOSTA LUOVANTOIMINNAN KURSSILTA

2.6.-85 kokoonnuimme, kuka mistäkin, yhteiseen sunnuntai-illan tuokioon. Hannes I. Tiira, sokea pappi, poikkesi tervehtimässä meitä leiriläisiä. Hän muistutti mieliimme että Jumala tahtoo pelkkää hyvää meille. Ilta kuluikin tiiviin tutustumisen merkeissä. Maantaina aloitimme tosimelessä etsiä itsestämme luovia toimintoja. Kuvanveistäjä Sanna Koiviston johdolla perehdyimme saven salaisuuksiin. Monenlaista savesta sitten syntyikin. Tauluja, kulhoja, lintuja, pässinpäitä, nukempäitä, vaikka mitä.

Yritimme myöskin hahmottaa tuntoaistin avulla (käsin silmät kiinni) Sannan omia pronssivalutöitä/ pieniä patsaita.

Taidemaalari Tarja Moisanen ohjasi kuvaamataidon ryhmässä. Saimme kokeilla sormivärejä, hiililiituja, akrylivärejä, vesivärejä. Helsingistä oli tullut mukaan näyttelijä-ohjaaja Inkeri Rosilo. Inkerin tunneilla oli todellakin hauskaa. Lähetimme kosketusviestejä kädestä käteen. Tuon kosketuksen oli tarkoitus tulla takaisin sen lähettäjälle samanlaisena kosketuksena. Siinä pitääkin olla tarkkana. Esitimme eräänlaista pantomia. Olimme peilejä: yritäpä itse matkia toisen liikkeitä samanaikaisesti kun ne tehdään – olet peili.

Kuinka eläimet käyttäytyvätkään siellä rautatiease-

malla!!! Mirja oli hirvi, Ari leijona, Kari käärme, Sari marakatti, Jutta hiiri ja Pirkko ankka. Tällainen touhu se vasta mielikuvituksen saa liikkeelle. Keksimme jopa ihan uuden ja taatusi omaperäisen sadun. Vahinko kun se ei tullut mihinkään kirjoihin merkityksi. Tähän satuun 6 kurssilaista keksi omalla vuorollaan lauseen tai pari josta toinen jatkoi keksimistä.

Tällainen monipuolinen toiminta antaa viitteitä siitä mitä ihmisestä löytyy, kun mielikuvitus pannaan liikkeelle. Varmaan jokaisella on sellainen oma alue, joka tuntuu mukavalta, kun sen voisi käytännössä toteuttaa. Voisiko joskus kokeilla tällaista yhdenalan kurssia johon asian harrastajat voisivat hakeutua saamaan lisää virikettä? Toisilla on taipumus teatteriin, toisilla maalaukseen jne. Tämä luovan toiminnan kurssi näin monipuolisena on hyvä ajatus, mutta se herättää toiveita lisäopetukseen.

Aamujumpan ja liikunnan monipuolisiin mahdollisuuksiin ohjasi lääkintövoimistelija Toini Hyvärinen. Vesivoimisteluakin harjoiteltiin altaassa. Toini käytti musiikkia apuna. Mutta, mutta... vaikka kuulenkin ääniä ei tuollainen taustamusiikki auta rytmisessä pysymiseen. Musiikin tulisi kuuroille olla jumputtavaa ja selvästi rytmistä, jonka aistii kovista pinnoista. Nämä ohjaajat eivät ole onnen olleet kuurosokeiden leireillä mukana. Mutta hekin tuntuivat olevan oppimishaluisia. Mikä riemu syntyikään, kun Inkeri oppi sormiaakosin sanomaan nimensä.

Kopolasta (Kuurohuoltoliiton kurssikeskus) oli mukana luovantoiminnan ohjaaja Merja Mäntynen Mem-

me. Hänen tunnusomainen ja humoristinen piirre näytti olevan viimeinen jokapaikassa (myöhästeli lähdöissä). Tämä Memme sitten yhtenä iltana innostui opettamaan halukkaille MHS-suu-käsi -menetelmää. Käsi liikkuu leuanalla puheen aikana. Vokaalit ja konsonantit on selvempi lukea. Kyse ei ole viittomista vaan se on lähinnä verrattavissa sormiaakkosiin. Sen tarkoitus on helpottaa huuliilta lukemista. Huone ei muutu huoreeksi eikä paavi baariksi jne.

Rankan oppimisen lomassa kävimme pienillä retkillä. Tornionjoen toisella puolella on Ruotsi ja siellä Haaparanta. Haaparannan kirkossa saimme tietoja kirkon vaiheista. Lauloimme laulun Jo joutui armas aika. Ruotsalaisen alakoulun oppilaat lauloivat sen ruotsiksi takanamme. Uskomattoman kauniisti Hilikka viittoi laulun. Tippa siinä silmäkulmaan väkisinkin tuli.

Yhtenä päivänä kävimme Iso pahkala nimisessä savipajassa tutkimassa 3 taitajan töitä. Esineitä oli valtavat määrät suuria ja pieniä.

Lapin myymälässä oli esillä käsitöitä ja turistirihkamaa. Muutama täytetty eläinkin oli nähtävissä.

JATKUU